

Strípky Čriečky

Časopis Čechů, Moravanů, Slezanů a Slováků na Novém Zélandě

Číslo 01 (No.01)

Leden 2014 (January 2014)

Ročník 25 (Vol. 25)

Masopust/Fašiangy

Masopust (či karneval) je třídní svátek, jakož i slavnostní období mezi Vánoce a Postní dobou. Zatímco jeho počátek, který nastává po svátku Tří králů má pevné datum tak jeho konec je závislý na datu Velikonoc, končí tedy v rozmezí od poloviny února do počátku března. Masopust vychází především z římského náboženství, které s předjařím spojovalo vegetační a plodnostní božstva jako je Bakchus.

Masopust představoval období hodování a veselí mezi dvěma postními dobami. Během něj probíhaly taneční zábavy, zabijačky a také svatby. Vrcholí posledním čtvrtkem tohoto období, zvaným Tučný čtvrtek, spojeným se zabijačkou a hostinou. Poslední tři dny, tedy masopustní neděle, pondělí a úterý jsou zvané končiny, ostatky, fašank či přímo masopust, se konají různé rituální úkony, průvod masek, scénické výstupy a končí taneční zábavou.

Charakteristika

Masopust, a zvláště několik posledních dní tohoto období (fašank, fašanky, končiny, bláznivé dny, konec masopustu), byl pro lidi v minulosti oficiálním svátkem hodování, během kterého bylo třeba se dosyta najíst. Pak následoval dlouhý čtyřicetidenní půst. V době masopustu se na královském dvoře konaly hostiny, ve městech tancovačky, na vesnici vepřové hody. Těm, kdo se slávy nezúčastnil, se posílala bohatá výslužka, kdysi na Moravě zvaná šperky a v Čechách zabijačka. Výslužka většinou obsahovala ostatky, huspeninu, klobásy, jelítka, jitrnice, ovar, škvarky.

Tradiční maska v podobě krávy na maškarním průvodu v Milevsku

Masopust končil v noci před Popeleční středou, kdy ponocný zatroubil na roh a rychtář všechny vyzval k rozchodu. Druhý den (na Popeleční středu) naposledy se konzumovaly mastné rohlíky s kávou nebo mlékem, dopoledne ještě byla povolena kořalka. Oběd však už byl přísně postní, což většinou bývala čočka s vajíčkem, sýr, chléb, vařená krupice, pečené brambory.

Masopust v Česku v jednotlivých regionech

V některých regionech (Chodsko, Doudlebsko, Hlinecko, Strání aj.) je součástí oslav obřadní průvod masek, který obchází s muzikou vesnicí. Tento akt konají zvláště vypravené skupiny lidí ve specifickém ustrojení a se specifickým chováním, mající dlouhou tradici. Mnohde se vybírá do košíku kořalka, vejce, slanina, koblíhy nebo Boží milosti. Ty jsou později společně konzumovány v hospodě během večerní zábavy.

V některých obchůzkách se dostává do ústřední role tanec, především obřadní tance mladíků, zvaných ve Strání "pod šable". Podobně tančí u každého domu na Uherskobrodsku "bobkovníci", na Hlinecku "Turci". Při večerní zábavě se konají další obřadní tance, např. "na len", "na konopě", "žabská" apod.

V mnoha dalších lokalitách se koná obchůzka bez těchto obřadních prvků a je tak již jen prezentací masek a formou venkovské (eventuálně i městské) lidové zábavy, která se váže k určitému datu.

Zachoval se kronikářský záznam, že český král Vladislav II. k sobě pozval měšťany a slavil s nimi po tři dny masopust. Součástí programu byl pochodňový tanec.

Názov

Podľa prameňov z obdobia Veľkej Moravy sa u nás v 9. storočí používal termín mjasopust (koniec jedenia mäsa pred pôstom). V Česku sa toto slovo zachovalo ako masopust, na Slovensku sme však neskôr prebrali nemecký názov fašiangy (fašangy).

Fašiangy na slovenskej dedine

Oslavy fašiangov sa regionálne líšili, aj keď sa vyskytovali aj spoločné črty. Napríklad v regióne Liptov a v obci Čičmany sa varila praženica, na ktorú bola pozvaná celá dedina. Mládenci najprv týždeň pred zábavou chodili po dedine a pozývali dievčatá, ale aj starších. Pri tejto obchôdzke nezabudli zozbierať vajíčka a slaninu. Praženicu väčšinou pripravovala richtárka, potom sa začínala zábava, na ktorej boli aj pražené šišky, karamel, závin, huspenina a ďalšie miestne špeciality. V Honte bolo zvykom robiť pálenku. Chlapci chodili po dedine a vyberali zrno, taktiež spojené s obchôdzkami za dievčatami a pýtaním slaniny, klobásy a niekde im dali aj údené mäso. Všetko sa

odnieslo na priadky, kde dievčatá pripravili pohostenie. Fašiangy sa končili v utorok o polnoci.

Chodenie s klátom na Popolcovú stredu

Fašiangy v meste na Slovensku

Robili ich remeselnícke cechy. Teda skôr sa tu konali zábavy, ktorých hlavnými organizátormi boli tovariši. Väčšinou sa konali v dome majstra, pretože tu sa vítali noví tovariši, ktorým bolo poskytnuté krátkodobé ubytovanie. V tomto období sa zvykli stávať z učňov tovariši. Museli však uspieť v rôznych skúškach. Napríklad v Kežmarku bolo typické kúpanie v studenej a potom teplej vode, nosenie na žrdi atď. Jednotlivé cechy konali sprievody a snažili sa o čo najväčšiu atraktivnosť. Mlynári behali na chodúľoch, debnári krútili nad hlavami obručami a podobne. Remeselnícke fašiangové zvyky zanikli pred 1. svetovou vojnou.

Prevzato s Internetu